

# Kvinnornas fel?

Om kvotering och organisering i det argentinska  
parlamentet

Kajsa Carlsson  
Helena Persson

# Abstract

Argentina var först i världen med att införa lagstadgad kvotering av kvinnor till parlamentet. Målet med kvoteringen var att öka jämställdheten, detta genom att ge kvinnorna mer inflytande. Det har dock visat sig att kvinnornas inflytande över politiken inte ökat i samma takt som deras antal och vi försöker i vår uppsats förklara detta. Vi gör det med hjälp av teori om vikten av kvinnors organisering i politiska sammanhang, och det motstånd denna organisering ofta möter. Uppsatsen är en fallstudie baserad på feministisk teori, forskning om kvinnor i politiken samt material om främst Argentina och Latinamerika. Vårt resultat antyder att diskrimineringen av kvinnor fortsätter även när de kommit in i parlamentet och att detta begränsar deras handlingsutrymme. Strukturer som byggts upp under lång tid av manlig dominans i det argentinska parlamentet verkar fortfarande och försvårar den organisering kvinnor emellan som visat sig nödvändig för att de ska få ökat inflytande.

*Nyckelord:* Argentina, Kvotering, Kvinnors organisering, Feministisk teori, Jämställdhet.

# Innehållsförteckning

|          |                                                                     |           |
|----------|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>INLEDNING .....</b>                                              | <b>1</b>  |
| 1.1      | SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....                                       | 1         |
| 1.2      | POSITIONERING, TEORETISKA GRUNDANTAGANDEN & TIDIGARE FORSKNING..... | 2         |
| 1.3      | METOD .....                                                         | 3         |
| 1.3.1    | <i>Centrala begrepp</i> .....                                       | 4         |
| 1.4      | MATERIAL .....                                                      | 5         |
| <b>2</b> | <b>BAKGRUND.....</b>                                                | <b>7</b>  |
| 2.1      | KVINNOR I POLITIKEN .....                                           | 7         |
| 2.2      | KVINNORS POLITISKA ORGANISERING.....                                | 8         |
| 2.3      | ARGENTINA - LATINAMERIKA .....                                      | 9         |
| 2.3.1    | <i>Machismo</i> .....                                               | 9         |
| 2.3.2    | <i>Katolska kyrkan</i> .....                                        | 10        |
| 2.3.3    | <i>Politiskt system</i> .....                                       | 11        |
| 2.4      | KVOTERING .....                                                     | 11        |
| 2.4.1    | <i>Kvotering i Argentina</i> .....                                  | 11        |
| 2.4.2    | <i>Kvinnors organisering och det civila samhället</i> .....         | 13        |
| 2.4.3    | <i>Maktelitens stöd för kvotering</i> .....                         | 14        |
| 2.4.4    | <i>Internationella påtryckningar</i> .....                          | 15        |
| 2.4.5    | <i>Valsystemets utformning</i> .....                                | 16        |
| 2.5      | KVINNOR I DEN ARGENTINSKA POLITIKEN .....                           | 16        |
| <b>3</b> | <b>ANALYS: LYCKAD KVOTERING I ARGENTINA? .....</b>                  | <b>19</b> |
| 3.1      | MÄNNENS MOTSTÅND .....                                              | 19        |
| 3.2      | KVINNORS INTRESSEN?.....                                            | 20        |
| 3.3      | KVINNORS ORGANISERING – NYCKELN TILL FRAMGÅNG?.....                 | 21        |
| 3.4      | LYCKAD KVOTERING? .....                                             | 22        |
| 3.5      | KVOTERING I LATINAMERIKA.....                                       | 22        |
| 3.6      | SLUTDISKUSSION .....                                                | 23        |
| 3.7      | RESULTAT .....                                                      | 25        |

# 1 Inledning

Som första land i världen införde Argentina kvotering av kvinnor i parlamentet. Detta var ett radikalt sätt att snabbt öka den kvinnliga representationen och många länder i Latinamerika har sedan följt Argentinas exempel. Men har kvinnornas politiska inflytande verkligen ökat i takt med deras antal? Flera undersökningar har visat att så inte är fallet. Mycket tyder på att de strukturer som förut hindrade kvinnorna från att ta sig in i parlamentet, nu verkar inom parlamentet och hejdar dem från att få det inflytande de är berättigade till.

En av de viktigaste uppgifterna för att kvinnor och män ska bli mer jämställda i politiken, är att försöka förstå *varför ojämställdheten består*. Vad är det som stoppar kvinnorna och männen från att bli jämställda? Kan man skylla problemet på kvinnorna? Är det de som måste ändra på sitt politiska beteende eller kan det möjligtvis vara så att männen har en del i det hela?

## 1.1 Syfte och frågeställning

Vi har valt att skriva om kvotering av kvinnor till parlamentet i ett land i tredje världen, nämligen Argentina. Problemområdet vi valt är mycket aktuellt eftersom tolv länder i Latinamerika infört kvotering av kvinnor till det nationella parlamentet och flera andra länder funderar på det. FN:s kvinnokonferens i Beijing 1995 rekommenderade kvotering till parlamentet för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, detta är även syftet för de flesta kvinnoorganisationer som kämpar för kvotering. Därför är det intressant att undersöka om kvoteringen av kvinnor har önskad effekt, ökar kvinnornas inflytande? Om inte, vad beror det då på? Detta är viktigt att försöka besvara, för hur ska kvinnor och män kunna bli mer jämställda om man inte vet orsaken till kvinnornas underordnade roll?

Det finns många förklaringar till avsaknaden av kvinnor i politiken. I länder i tredje världen sägs det ofta, såväl av media som av politiker och biståndsorganisationer, att detta beror på analfabetism, dålig utbildning, dåligt självförtroende samt avsaknad av ledarskapsförmåga hos kvinnorna (Longwe 2000 s.24). Även mycket av den litteratur vi gått igenom tenderar att lägga ansvaret för eventuella misslyckanden på kvinnorna. Vi vill nu prova en ny förklaringsmodell för att försöka bredda synen på kvinnors möjligheter i politiska sammanhang.

Då jämställdhet är ett fenomen som existerar, eller saknas, i alla delar av samhället, är det svårt att besvara frågan om huruvida kvoteringen till parlamentet leder till ökad jämställdhet i allmänhet. För att underlätta har vi avgränsat oss

genom att bara titta närmare på det område som på ett direkt sätt förändras när man inför kvotering, nämligen själva parlamentet.

Vårt *syfte* med denna uppsats är att med hjälp av tidigare forskning kring kvinnors organisering försöka förklara det faktum att kvinnornas politiska inflytande inte ökat särskilt mycket i det argentinska parlamentet, trots att man med jämställdhet som mål infört kvotering.

Vår *frågeställning* lyder:

*Varför står kvinnornas inflytande över politiken inte i proportion till deras antal i det argentinska parlamentet?*

Med inflytande menar vi förmågan att kunna påverka politiken genom att t.ex. få igenom lagar i parlamentet. Vi menar alltså att kvinnorna inte bara ska ha en plats i parlamentet utan att de också ska kunna påverka politiken som förs i samma utsträckning som männen kan det.

## 1.2 Positionering, teoretiska grundantaganden & tidigare forskning

Vi har ett hermeneutiskt forskningsideal och menar därmed att vi som uppsatsförfattare aldrig kan vara objektiva. Istället ser vi ett värde i att tydligt positionera oss och öppet redovisa våra värderingar och ståndpunkter för att på så sätt uppnå så hög intersubjektivitet som möjligt. (Lundquist 1993 s.38-43, 52-54)

Vi utgår från alla människors rätt att bli lika behandlade i enlighet med FN: s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 1: ”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter [...]” (Internet 1) Detta innebär att vi ställer oss positiva till jämställdhet och vi menar att detta är något som är bra i sig. Jämställdhet behöver inte uppfylla några andra syften, t.ex. förbättrad samhällsekonomi, än att kvinnor och män får samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter i samhället<sup>1</sup>. Vi anser att jämställdhet kräver ett aktivt arbete på flera olika nivåer, ett exempel på jämställdhetsarbete på hög, formell nivå är kvotering.

Feministisk teori är vår utgångspunkt i den här uppsatsen, feminism definierar vi som insikten att *kvinnor som grupp* är underordnade *män som grupp* världen över, och viljan att förändra detta. I vår syn på kön och jämställdhet använder vi oss av liberalfeminism vilket medför att vi har en konstruktivistisk syn på kön. Detta innebär att vi gör en skillnad mellan kön och genus. Kön ses som den faktiska biologiska skillnaden mellan kvinnor och män, alltså fysiska skillnader som t.ex. könsorganens utseende. Genus däremot, handlar om det sociala könet,

---

<sup>1</sup> Vidare handlar det om både kvantitativ jämställdhet, alltså max 60 % representation av ena könet på t.ex. arbetsplatser, maktpositioner etc., och kvalitativ, dvs. att kvinnors och mäns kunskaper och erfarenheter värderas lika högt. För en mer utförlig diskussion, se t.ex. SCB:s *På tal om kvinnor och män*

hur historia och sociala strukturer skapar skillnader mellan kvinnor och män och uppfattningar om hur respektive kön ska bete sig och vilka egenskaper de ska inneha. Liberalfeministisk teori ser de biologiska skillnaderna som helt avskilda från den mänskliga naturen, med andra ord är det alltså inte så att kvinnans livsmoder gör henne bättre på hushållsarbete, kan hon sköta ett hem bättre än en man beror det istället på att hon tränats till att göra detta genom normer, förväntningar och förebilder.

Det finns kritik mot liberalfeminismen som är viktig att lyfta fram med tanke på vårt uppsatsämne. Denna kritik går ut på att liberalfeminismen är etnocentrisk och klassblind, vita heterosexuella medelklasskvinnor kan kämpa mot kvinnoförtryck och för lika rättigheter på t.ex. arbetsmarknaden då det är deras enda problem. I stora delar av världen däremot, måste kvinnorna samtidigt hantera ekonomiskt förtryck, förtryck av etniska minoriteter, religiöst baserat förtryck och förtryck på grund av sexuell läggning. (Gemzöe 2003 s.37-44) En annan kritik mot liberalfeminismen är att man inte tydligt nog betonar strukturernas betydelse för kvinnors fortsatta underordning utan har en alltför individualistisk syn. (Waylen 1996 s.7) Här är det viktigt att poängtera att vi ser kvinnors underordning som ett strukturellt problem som inte kan lösas förrän dessa strukturer förändrats.

När det gäller jämställdhet i en tredje världens kontext utgår vi även från teori om utveckling och kvinnornas roll i politiken. Detta innebär bland annat att inte se "kvinnor i tredje världen" som en odefinierbar klump av hjälplösa, objektifierade kvinnor. Stora skillnader existerar naturligtvis inom länderna vad gäller t.ex. kvinnans ekonomiska situation, om hon har en utbildning, om hon lever i en stad eller på landsbygden, om hon yrkesarbetar eller arbetar hemma eller kanske båda delarna. (Waylen 1996 s.40-45)

I ett försök att förklara obalansen mellan kvinnors och mäns inflytande i det argentinska parlamentet tänker vi använda oss av Maud Eduards forskning om kvinnors organisering och de mekanismer som denna organisering utlöser. Dessutom redovisar vi tidigare forskning kring kvinnors och mäns intressen och agerande i politiken, detta för att sedan kunna jämföra med fallet Argentina.

## 1.3 Metod

Vi ska besvara vår frågeställning genom en kvalitativ fallstudie med jämförande inslag. Detta är lämpligast då vi vill gå på djupet och hitta de mekanismer som hindrar kvinnorna från att kunna utöva den makt de blivit tilldelade av väljarna. De jämförande inslagen beror på att vi vill kunna använda oss av de andra Latinamerikanska länderna för att stärka de teser som vi kommer fram till genom analys av fallet Argentina, detta för att ge vår uppsats mer tyngd. Vi vill också jämföra för att till viss del kunna generalisera resultaten med syftet att visa att Argentina inte är unikt. Vi är dock medvetna om att generaliseringar är riskfyllda och att vi när vi besvarar vår frågeställning inte kan dra slutsatser gällande andra länder och situationer (Lundquist 1993 s.113).

Vi har valt att studera Argentina därför att det är det första landet i världen som infört kvotering av kvinnor på nationell nivå. Den infördes 1991 (Jones 1998 s.6) och eftersom man då hunnit genomföra ett antal val är det lättare att utvärdera lagens inverkan.

Vår studie är en litteraturstudie, detta är lämpligast då vi vill använda befintliga genusteorier och forskning om kvinnors organisering och applicera dessa på ett nytt område, nämligen kvotering av kvinnor i tredje världen. En litteraturstudie baserad på sekundärmaterial är naturligtvis också det smidigaste sättet att gå tillväga när man har så begränsade resurser. Det ideala hade förstås varit att utföra undersökningen på plats, med tillgång till primärmaterial och möjlighet till observation.

### 1.3.1 Centrala begrepp

*Kvotering.* När vi talar om kvotering menar vi en obligatorisk procentuell nivå av endera könet. I vår uppsats innebär kvoteringen att kandidaterna till allmänna parlamentsval till en viss procent måste vara kvinnor.

*Tredje världen.* Med uttrycket tredje världen menar vi de länder som vanligen ingår i detta begrepp eller faller in under benämningen ”u-länder” eller ”länder i syd”. Att vi valt att använda just ”tredje världen” beror främst på beteckningen på kursen där uppsatsskrivandet ingår, *Stat och samhälle i tredje världen* och att det är ett inarbetat begrepp<sup>2</sup>. Argentina som stat har en del egenskaper som vanligtvis inte förknippas med tredje världen, bland annat är läskunnigheten hög, över 95 % (Internet 4), men det finns också utvecklingsrelaterade problem i landet. Som exempel på detta kan nämnas att 51,7 % av befolkningen lever under fattigdomsgränsen (Internet 6), att det råder mycket stora skillnader materiellt sett mellan stad och landsbygd och att spädbarnsdödligheten i de norra delarna av landet är hög.

*Kvinnors rättigheter.* Rättigheter, som måste vara lagstadgade och reella, till självbestämmande över sin kropp och sin livssituation samt rätten att inte diskrimineras på grund av sitt kön. Att ha tillgång till alla de mänskliga rättigheterna, vilket idag inte är en självklarhet, och dessutom tillgång till samtliga yrken, sociala förmåner och maktpositioner. Dessutom ingår speciella rättigheter som skyddar mot den utsatthet det innebär att vara kvinna i ett samhälle där mannen är norm, exempel på detta kan vara skydd mot våld i hemmet, könsstympning, våldtäkt, diskriminering på arbetsmarknaden samt en omvärdering av hushållssysslor och vård av barn.<sup>3</sup>

*Kvinnans ställning.* Deras sociala och/eller lagstadgade status i samhället. Det vi avser är hur det verkligen är i samhället.

*Genusrelaterade lagar och frågor.* Denna benämning använder vi för att beteckna lagar och frågor som direkt syftar till att män och kvinnor ska bli

---

<sup>2</sup> För vidare diskussion kring begreppet, se t.ex. Hydén 1998 s.8.

<sup>3</sup> För vidare diskussion kring begreppet, se t.ex. Peters - Wolper 1995 s.1-8.

jämställda, som ökar kvinnornas rättigheter, eller som indirekt förbättrar kvinnans ställning i såväl den offentliga som den privata sfären. Exempel på detta är kvotering, rätt till abort och förbättrad barnomsorg.

*Kvinnor som grupp.* Vi kommer i uppsatsen att tala om kvinnor som grupp, inte bara i Argentina utan i hela världen. Vi använder t.ex. svensk forskning som vi applicerar på en latinamerikansk kontext. Detta är naturligtvis inte oproblematiskt, snarare tvärtom, men vi menar att det faktiskt går att definiera kvinnor som en grupp. Det finns vissa saker som alla eller många kvinnor har gemensamt, men "kvinnors intressen", finns verkligen de? Kvinnor och män är ju individer med olika erfarenheter och bakgrund, det är inte bara genus som präglar ens personlighet utan även t.ex. klass och etnicitet. Finns det då egentligen någon enda åsikt eller önskan som kvinnor har gemensamt? Ett försök till att hitta en minimalistisk definition av vad kvinnor har gemensamt finner vi här: "[...] the interest in not allowing oneself to be oppressed as a woman, [...]" (Skjeie i Wängnerud 2000 s.69) Kvinnor världen över delar erfarenheten av förtryck, oavsett om det är lagstadgat eller strukturellt, öppet eller dolt, grovt eller mindre tydligt, finns det där och tvingar fram ett motstånd som förenar kvinnorna.

De flesta undersökningar som gjorts kring kvinnors intressen i politiken har utförts av västerländska forskare på länder i väst. Vi menar dock att man med största sannolikhet kan dra universella slutsatser gällande kvinnor i politiken med hänvisning till tidigare argument om gemensamma intressen och erfarenheter av förtryck.

## 1.4 Material

Lagarna om kvotering av kvinnor har införts från början av 90-talet och fram till idag. Det är alltså en relativt ny företeelse och forskningen på området är sparsam. Därför är det både tacksamt och svårt att skriva en uppsats om detta ämne. Tacksamt för att det är ett aktuellt ämne med nyskriven litteratur och svårt därför att utvärdera resultatet redan. De undersökningar som gjorts på området har gjorts en kort tid efter kvoterings införande och det får man ha i åtanke när man läser dem.

En del av det material vi funnit om kvotering i Argentina är på spanska och eftersom vi inte behärskar språket kunde vi inte tillgodogöra oss allt som finns skrivet vilket har begränsat vår tillgång till material.

Litteraturen vi använt oss av behandlar genusteorier och de länder som ingår i uppsatsen, då främst Argentina. En del litteratur har vi använt oss väldigt mycket av, det är "The Implementation of Quotas; Latin American Experience" (TIQ) och *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. TIQ består av en hel rad föreläsningar som hållits vid olika internationella seminarier och möten mellan olika länder. IDEA (The International Institute for Democracy and Electoral Assistance) står bakom projektet och deras mål har varit och är att öka kvinnors närvaro i politiken. Det är ett seriöst projekt där många länder och



forskare deltar. Projektet pågår fortfarande och man kan läsa om de senaste rapporterna på [www.quotaproject.org](http://www.quotaproject.org).

När det gäller *Förbjuden handling* är det relevant att påpeka bokens fokus på Sverige och en västerländsk kontext. Att vi ändå valt att använda dessa teorier på fallet Argentina beror helt enkelt på att vi utifrån feministisk teori anser det vara möjligt. Som vi kommer visa i uppsatsen fungerar samma typ av strukturer världen över och vi hoppas kunna göra det tydligt varför vi valt att använda oss av de svenska erfarenheterna. Författaren av boken, Maud Eduards, är professor i statsvetenskap vid Stockholms universitet och har länge haft fokus på genusrelaterade frågor i sin forskning. Vi valde Eduards eftersom vi i vårt andra material hittade starka indikationer på att kvinnors organisering haft stor betydelse i Latinamerika när det gäller kampen för jämställdhet.

Vi har även använt oss av Internetkällor i vår uppsats för att få färsk och lättåtkomlig fakta, men också för att vissa fakta inte funnits i några av våra andra källor. Vi har bl.a. hämtat information från CIA Factbook's hemsida som kan sägas vara en säker sida där vi vet vilka som står bakom den. Andra Internetkällor är inte lika säkra och i vissa fall har vi inte kunnat identifiera upphovspersonerna. Dock har vi kunnat kolla så att informationen på webbsidorna stämmer. Vi har jämfört sidorna med varandra och ingen av dem motsäger den andra, utan när de skriver om samma sak, t.ex. senatens sammansättning så stämmer deras beskrivningar överens. Detta tycker vi är ett bra tecken på att det är seriösa sidor.

## 2 Bakgrund

### 2.1 Kvinnor i politiken

Länge var politik och framförallt lagstiftning en manlig arena över nästan hela världen, kvinnor var oftast helt exkluderade från detta område. Rösträtt för kvinnor är något som introducerats under de senaste 100 åren, i länder i tredje världen handlar det vanligen om 50 år eller mindre som kvinnor haft denna rättighet. (Seager 2003 s.92) När det gäller att ta plats i det nationella parlamentet och vara med i lagstiftningsprocessen visar statistiken att det endast är 22 länder i världen där kvinnor utgör 25 % eller mer av den lagstiftande församlingen. (Seager 2003 s.94-95) Spelar denna ojämna fördelning av parlamentsplatser någon roll? Gör det verkligen någon skillnad om det är en man eller kvinna som sitter i parlamentet? Det finns flera undersökningar som pekar på att så är fallet, politiken är inte könsneutral, ett parlament med kraftig mansdominans ”glömmer bort” frågor som kan ses som viktiga för kvinnors intressen och behov.

Det är alltså inte bara partitillhörighet som avgör hur man prioriterar olika frågor, Anne Phillips menar att i slutänden är parlamentarikern autonom, och då är det av största betydelse vem denna parlamentariker är. (Wängnerud 2000 s.67-68) Lena Wängnerud har utifrån Phillips teorier om vikten av kvinnors närvaro i parlamentet tittat på skillnaden mellan män och kvinnor i den svenska Riksdagen. Hon visar att kvinnliga parlamentariker är mer benägna än sina manliga kollegor att urskilja kvinnor som en speciell grupp, att den grupp parlamentariker som jobbar för jämställdhetspolicys är liten och nästan uteslutande bestående av kvinnor, och att välfärdsfrågor som t.ex. vård och omsorg ges högre prioritet av kvinnor än av män, även om just detta mönster blir allt mer försvagat. Välfärdsfrågor är av intresse i denna undersökning eftersom dessa ständigt har högre prioritet hos kvinnliga väljare än hos manliga och då kvinnor, både som anställda i offentlig sektor och som vanligen huvudansvariga för hem och familj, i hög grad berörs av sådana frågor. De skillnader Wängnerud funnit går att urskilja även då man tar hänsyn till ålder, partitillhörighet, utbildning och hur länge man suttit i parlamentet. Wängnerud citerar också tre andra undersökningar som även de drar slutsatsen att genus har betydelse i beslutsfattandet. (2000 s.71)

Det finns även studier som visar på en annan aspekt av kvinnor i politiken, nämligen hur de blir behandlade när de väl gett sig in på den politiska arenan. Berättelser från kvinnliga parlamentsledamöter och regeringsmedlemmar i några olika afrikanska stater vittnar om en klar motvilja från manliga kollegor att låta kvinnorna konkurrera som jämlikar. Ett exempel kommer från Zambia där flera

kvinnor som tänkt kandidera till valen 1991 undanhölls viktig information om hur man registrerar sin kandidatur och därmed gick miste om sina chanser att få en plats i parlamentet (Longwe 2000 s.27). Vidare finns oräkneliga historier om olika typer av sexuella trakasserier, allt från att politiskt aktiva kvinnor fått sin moral ifrågasatt och antyds ha använt sex för att avancera i karriären (Longwe 2000 s.27) till rena fysiska övergrepp (Tamale 2000 s.12-13).

Många analyser förklarar kvinnors frånvaro från politiken i tredje världen med deras låga utbildning, brist på självförtroende, avsaknad av ledarskapsegenskaper, låg aktivitet på gräsrotsnivå och litet intresse för politik. Detta har lett till en viss typ av insatser från biståndsorganisationerna och regeringar världen över. Genom olika projekt försöker man t.ex. utbilda kvinnor. Utbildning är dock ingen garanti för kvinnors ökade politiska deltagande, det finns ingen korrelation mellan kvinnors utbildning och antalet kvinnor i ländernas parlament. (Longwe 2000 s.25)

Det finns många bevis på att kvinnor kan leda organisationer och att de har stort intresse av politik, t.ex. var antalet kvinnliga medlemmar i de politiska partierna i Argentina 48 % 1988. (TIQ 2003 s.33) I Chile lyckades kvinnorna organisera sig mot diktaturen och i många av organisationerna var män inte välkomna ens att hjälpa till utan kvinnorna gjorde allt själva. Detta motsäger att kvinnor inte skulle ha ledarskapsegenskaper. (Noonan 1995 s.103)

## 2.2 Kvinnors politiska organisering.

Statsvetaren Maud Eduards (2002) har skrivit och teoretiserat kring kvinnors politiska organisering och det motstånd de möter. Hon talar om *handlingsutrymme* och i detta begrepp lägger hon "[...] svängrum, valfrihet, självbestämmande, en ny eller större arena att röra sig på, överskridande av gränser och möjligheter att påverka den politiska dagordningen". Vidare menar Eduards att det är kvinnors självorganisering som ökar deras handlingsutrymme genom att denna stärker deras politiska självförtroende, förbättrar deras materiella villkor och bidrar till att ifrågasätta de föreställningar vi har om kön. (Eduards 2002 s.16) Organisering är alltså receptet för att kvinnor ska få ökat inflytande, men så fort kvinnor organiserar sig och ställer krav som kan ses som feministiska så stör det den etablerade demokratin och irriterar dem som anser sig värna om denna. Genom att titta på de motargument som dyker upp på den politiska arenan så fort kvinnor tagit ett initiativ som grupp menar sig Eduards (2002 s.12-13) kunna peka ut "*demokratins könspolitiska gränser*".

Efter att ha studerat den svenska debatten kring bl.a. utredningen *Varannan damernas* från 1987 samt ett mål som förts till Arbetsdomstolen av JämO konstaterar Eduards att det är när en grupp kvinnor organiserar sig medvetet och gör gemensam sak av något som de blir utmanande. Gruppen kvinnor vars enda gemensamma nämnare är att de är just kvinnor blir däremot en kategori bland alla andra som inte har någon politisk handlingskraft och därmed inte anses vara något problem eller hot mot det etablerade demokratiska systemet. (2002 s.62-63) Det är

först när kvinnor organiserar och definierar sig, skapar nätverk och gör motstånd som strålkastaren även hamnar på det som tidigare varit osynligt, nämligen gruppen män. (Eduards 2002 s.64-65) Och det är när män plötsligt pekas ut som politisk kategori som de blir provocerade, då är de inte längre ett slags allmänt neutrum utan blir även de benämnda som kön. (Eduards 2002 s.157-158)

Vad händer då när kvinnor går samman för att förändra något? Ett exempel är ett tvärpolitiskt samarbete på Gotland under 90-talet då kvinnliga kommunpolitiker började hålla möten för att försöka besvara frågan "hur tar vi makt på Gotland?". De menade att man faktiskt kan samarbeta och enas över partigränserna i vissa frågor för att på så sätt få mer att säga till om. Bland annat gjordes försök att genom ett brev till kommunstyrelsen förbättra arbetsmiljön på Visby lasarett, brevet var underskrivet av kvinnliga politiker från olika partier. Reaktionerna lät inte vänta på sig, en mängd manliga kommunpolitiker protesterade mot kvinnornas organisering genom uttalanden i pressen, insändare och framförallt personliga angrepp på partikamrater som skrivit under brevet. Man ansåg kvinnornas organisering vara "jävligt onödigt och fult gjort", det antydde också från flera håll att detta var odemokratiskt. Maud Eduards ser här att problemet inte handlar om frågorna som detta tvärpolitiska nätverk tog upp, utan sättet det arbetade på. Exempel på detta är det faktum att förslag från nätverket så småningom genomfördes, men först efter att inhyrda konsulter kommit fram till samma lösningar. Det var den okonventionella organiseringen, utestängandet av männen och tonfallet i nätverkets uttalanden som var problemet. Plötsligt var kvinnorna odemokratiska bara för att de inte ägnade sig åt partipolitik och bedrev sin verksamhet i harmoni med männen.

Att arbeta separatistiskt på det sättet utmanade *heteronormativiteten*, synen på harmoni, samarbete mellan könen och komplettering av varandra som något naturligt och odelat gott. Eduards visar här att heteronormativiteten är viktig för att upprätthålla vad som anses vara den demokratiska ordningen. Per automatik sågs utestängandet av männen som ett hot mot desamma och ett uttryck för manshat. Efter flera års nätverkande försvann nätverket på Gotland, motståndet var svårt och speciellt moderatkvinnorna hamnade i ständig konflikt med partiets (mans)intressen. Trots att man på Gotland till slut vek sig för "partipiskan" menar Eduards att det är nätverk och samarbeten av den här typen som ökar kvinnornas politiska handlingsutrymme och därmed i förlängningen möjlighet att påverka den politiska dagordningen i högre grad. (Eduards 2002 s.73-79)

## 2.3 Argentina och Latinamerika

### 2.3.1 Machismo

Machismo är ett begrepp som getts många olika innebörder och förklaringar. Det handlar om en manskultur, en slags överdriven manlig stolthet som går ut på att

förstärka egenskaper som traditionellt setts som manliga. Exempel på detta är aggressivitet, virilitet, okänslighet, att försörja sin familj och ha makt och respekt i densamma. (Internet 2) Denna syn på manlighet går att finna över i stort sett hela världen, men machokulturen och begreppet machismo är extra starkt förknippat med Latinamerika. Den har också förstärkts och stöttats av katolska kyrkan och dess syn på familjen, samt den våldskultur som i och med auktoritära regimer varit närvarande i stora delar av Latinamerika. (Mayo - Resnick 1996)

Machismo har länge präglat det argentinska samhället men som många andra kulturella fenomen ser även detta olika ut beroende på kontext, sådant som kan spela in är utbildning, socioekonomisk grupp och ålder. Detta visar en undersökning som gjordes bland argentinska kvinnor och män 1999, då frågan var huruvida man höll med om påståendet "en kvinnas plats är i hemmet". 18 % av männen höll med, och 14 % av kvinnorna. Det visade sig att ju äldre den tillfrågade var, desto större var chansen att hon eller han höll med i påståendet, undantaget var unga män, 12 – 24 år, som var mycket positiva till att kvinnor skulle hålla sig i hemmet. Vidare syns en stor skillnad i åsikter beroende på utbildningsnivå, av de män som inte gått ut grundskolan höll så många som 34 % med om påståendet. Machismokulturen är dessutom betydligt mer framträdande i städerna än på landsbygden. (Internet 2)

### 2.3.2 Katolska kyrkan

Katolicismen är den dominerande trosinriktningen i Argentina idag, 91,6 % av landets invånare bekänner sig till denna (Internet 4). Den katolska kyrkan har med ihärdighet under mycket lång tid upphöjt kärnfamiljen, med en man som familjeöverhuvud, som den enda rätta konstellationen att leva i. Detta innebär bland annat att alla de hushåll som leds av en ensam mamma ses som ofullständiga och att familjeliv ses som något heligt och fullt ut harmoniskt. Cicerchia menar att den av katolska kyrkan sanktionerade synen på familjen som något som måste skyddas också lett till att våld i hemmet så länge kunnat hållas privat och utanför lagstiftning eller samhälleliga åtgärder. (Dore 1997 s.121)

Kyrkan har än idag stort inflytande i Argentina och resten av Latinamerika. Ett exempel är den nya läroplan som arbetades fram i Argentina 1995, där användes ordet "gender" (genus) vilket inte gillades av kyrkan. Under press från denna tvingades utbildningsministern ändra "gender" till "sex" (kön) samt stryka de delar som handlade om sexualundervisning och Darwin. En biskop menade att det var omöjligt att använda "gender" då man genom detta gjorde sig till radikalfeministiska medlöpare. (Internet 3)

Kyrkan har ofta förstärkt och stöttat kvinnans roll som moder och eftersom kyrkan haft starkt inflytande i hela Latinamerika har detta fått stora konsekvenser för kvinnorna. Idealkvinnan skulle vara självuppoftande, moraliskt stå över mannen och hålla sig till hemmets domäner. (Noonan 1995 s.98)

### 2.3.3 Politiskt system

Argentina har ett politiskt system med ett över- och underhus och en president. Både över- och underhuset har makt och inflytande över politiken och lagar som stiftas måste passera genom båda husen. (Internet 5) I vissa länder har överhuset inte så stor makt, men så är det inte i Argentina, där har överhuset flertalet gånger stoppat lagförslag som underhuset godkänt. Den som lägger lagförslaget kan dessutom välja att låta överhuset rösta om lagen först, så gjorde man bl.a. när det skulle röstas om kvoteringslagen. (TIQ 2003 s.33-34)

Presidenten har stor makt eftersom han eller hon kan lagstifta om dekret som har samma tyngd som en lag trots att dekreten inte behöver gå genom under- och överhuset. Denna möjlighet får bara användas när det gäller ett ”nödvändigt och brådskande” ärende. Detta har inneburit att presidenten kunde införa ett dekret som bland annat stärkt lagen om kvotering (TIQ 2003 s.35). Presidenten har också rätt att stoppa lagar som under- och överhuset sagt ja till genom en lag som är förankrad i konstitutionen och ger presidenten vetorätt. (Internet 6)

President i Argentina är Nestor Kirchner och han tillträdde den 25 maj 2003. Presidenten är både statsöverhuvud och regeringschef och sitter i perioder om fyra år. Underhuset har 258 medlemmar och de sitter också i fyra år. Vartannat år är det val till underhuset och hälften av dess medlemmar kan bytas ut. Överhuset har 72 platser och dess kandidater sitter i sex år, vartannat år ställer en tredjedel av överhusets medlemmar upp i val. (Internet 5) Både under- och överhuset väljs i proportionella val (Internet 6). Dock är det största minoritetspartiet i varje distrikt garanterat en av tre platser i överhuset, även om det fått betydligt mindre än en tredjedel av rösterna (Internet 7).

## 2.4 Kvotering

### 2.4.1 Kvotering i Argentina

1991 införde Argentina som första land i världen kvotering till parlamentet. Lagen, Ley de Cupos (Craske – Molyneux 2002 s.39), säger att minst 30 % av kandidaterna till parlamentets underhus ska vara kvinnor. De har på denna nivå proportionella val med stängda listor där flera personer från en och samma lista har chans att få en plats i parlamentet. Lagen säger också att kvinnorna ska placeras på platser där de har en chans att bli valda. Detta kallas för placement mandate och i Argentina har man ett mycket tydligt sådant som innebär att var tredje, sjätte, nionde osv. kandidat ska vara en kvinna. (Jones 1998 s.6) Dessutom är det så att om det är kandidater till bara två platser som ska väljas, så som det är i överhuset, så måste en av kandidaterna som ställer upp till val vara en kvinna

(TIQ 2003 s.37-38). Den effektiva kvoteringen blir i de fallen 50 %. Om det är 3 platser som ska fyllas ska minst en kvinnlig kandidat finnas med, om det är 4 platser ska minst två kvinnliga kandidater finnas med osv. Om lagen inte efterlevs av partierna så kommer deras vallistor ogiltigförklaras. (Jones 1998 s.6)

I valet 1993 följde inget av de politiska partierna lagen om kvotering och i alla provinser i landet bröt man mot lagen. Därför var det bara 14 % kvinnor som kom in i underhuset trots lag om kvotering som sa att minst 30 % kvinnor skulle placeras på valbara platser. Kvinnorna i partierna och de kvinnor som inte blivit invalda stämde då partierna och ville dra dem inför rätta i valdomstolen men domarna ansåg inte att lagen om kvotering var en offentlig lag och domstolen behandlar bara sådana lagar. Detta utslag var mycket oväntat, eftersom lagen om kvotering ingår i den nationella valkoden borde den ses som en offentlig lag. Senare fick kvinnorna den också godkänd som offentlig lag. Istället fick nu kvinnorna ta upp stämningarna i de 24 valdistrikten och varje enskild kvinnlig parlamentskandidat fick driva sin egen rättsprocess. Detta krävde betydligt mer resurser och planering. Kvinnorna i varje distrikt måste inom en mycket stram tidsram lämna in en stämningsansökan. Men med stöd från bl.a. kvinnoorganisationen Consejo Nacional de la Mujer, lyckades de med att lämna in 213 vallistor till domstolarna i de olika distrikten. (TIQ 2003 s.34-35) Domarna handlade på lite olika sätt. Vissa domare tog inte upp fallen, utan sände bara tillbaka listorna med en uppmaning till de politiska partierna att hädanefter följa lagen. I andra fall tog domarna upp listorna till prövning. (TIQ 2003 s.35)

Kvinnogrupper drog partierna inför rätta även i The Inter-American Court of Human Rights. Man kämpade alltså hårt för att få partierna att följa lagen och ge den legitimitet. Det fick den också så småningom även om en fällande dom till kvinnornas fördel var mycket ovanlig. (TIQ 2003, s.30) I Argentina har kvinnorna placerats så långt ner på partilistorna som lagen tillåter. 30 % kvinnor har setts som ett maximivärde istället för ett minimivärde. (TIQ 2003, s. 13)

I Argentinas parlament sitter just nu 31 % kvinnor och kvotering har alltså *numerärt* varit en framgång i landet trots att lagen mötte mycket motstånd i början. (TIQ 2003 s.23-24) Men Lubertino påpekar att nu ligger utmaningen i att "translate numbers into real changes in politics". (TIQ 2003 s.30)

2001 infördes kvotering av kvinnor även i den argentinska senaten. Där måste också 30 % av kandidaterna på partilistorna vara kvinnor och de ska placeras på valbara platser. I valet 2001 kom mer än 33,3 % kvinnor in i senaten. (TIQ 2003 s.126) De argentinska kvoteringslagarna är mycket stränga, men det har visat sig vara nödvändigt för att de ska fungera. Inget parti har frivilligt följt lagarna. (TIQ 2003, s.23-24)

2003 uppgick antalet kvinnor till 36,11 % i senaten, (TIQ 2003 s.34) detta innebär att något parti satt en kvinna på första plats. Ett eller flera partier har alltså inte följt lagen minimalistiskt som de oftast har en tendens att göra. Dock är 36,11 % inte så mycket över 33,3 % och ökningen sedan det tidigare valet, då kvinnorna uppgick till 35,2 %, (TIQ 2003 s.126) är mycket liten. Detta tyder på en långsam utveckling av jämställdheten och frågan är hur lång tid det kommer ta innan kvinnorna närmar sig 50 %?

Vissa kritiker menar att kvotering är dåligt för kvinnorna då de som kommer in i parlamentet genom kvotering inte får samma status som de som kom in utan kvotering. Kvinnorna blir stigmatiserade av de andra parlamentarikerna för att de tagit sig in på ett ojuste sätt enligt dessa, och detta minskar deras handlingsutrymme. Exempel på detta finns bl.a. från Uganda. (TIQ 2003 s.13)

#### 2.4.2 Kvinnors organisering och det civila samhället

Kvinnorna i Argentina har historiskt sett mest gjort sina röster hörda genom informella organisationer och inte genom formella som t.ex. partier. När demokrati införs i ett land så får det formella företräde före det informella och kvinnor får då det svårare att göra sina röster hörda. I Argentina, men även i andra Latinamerikanska länder som Chile, så har kvinnorna ingen tradition av att vara aktiva i formella politiska nätverk. (Noonan 1995 s.84, 94, 107) Kvinnorna i Latinamerika har också främst organiserat sig som mödrar och inte feminister eller kvinnor. Deras roll i samhället och politiken har ansetts vara och anses av många fortfarande vara som mödrar där de ska ta hand om familjen, se till så barnen får mat etc. (Noonan 1995 s.92, 98)

1983 infördes demokrati i Argentina efter att militärdiktaturen störtats. Kvinnorna hade spelat en viktig roll i kampen mot diktaturen och när de politiska partierna återupptod så var över hälften av dess medlemmar kvinnor. (TIQ 2003 s.32) På grund av den viktiga roll som kvinnorna spelat under diktaturen och på grund av att de nu var så politiskt aktiva och organiserade, så väcktes frågan snabbt om kvinnans roll i politiken. Demokratin innebar att de argentinska kvinnorna kunde bilda nätverk med andra kvinnoorganisationer i övriga Latinamerika, men också i Europa. (TIQ 2003 s.32) Kvinnogrupperna i Argentina fick bland annat hjälp med finansiering men framför allt utbytte man kunskaper och gav varandra stöd. Kvinnorna började arbeta tillsammans över landgränserna för att uppnå gemensamma mål. (TIQ 2003 s.32)

Lagen om kvotering i Argentina utarbetades efter att kvinnogrupper satt hård press på makteliten genom att öppet protestera mot att det var så få kvinnor i parlamentet. Innan kvoteringens införande uppgick antalet kvinnor i parlamentet till 6 %. (Craske – Molyneux 2002 s.41) Skälet till att lagen om kvotering gick igenom i parlamentet, beror enligt Lubertino på att kvinnor från alla partier gick samman och krävde kvotering. Från början hade många av de manliga senatorerna varit emot det men närvaron av kvinnor under omröstningen och trycket från kvinnogrupper i gallerierna gjorde att de ändrade sig. Dock uttryckte många av senatorerna reservationer mot lagen. (TIQ 2003 s.34)

I alla utom två provinser i Argentina har kvotering också införts. Det var bl.a. påtryckningar från kvinnogrupper som gjorde detta möjligt, men också att det införts på nationell nivå. Flera misstag gjordes dock vid lagstiftningen och implementeringen då man inte tog hänsyn till de olika valsystemen i provinserna, därför har kvoteringen fått dåligt resultat i vissa provinser. I de delar av landet där kvinnorna har en historia av att vara aktiva och har tillräckligt med politiskt inflytande för att anpassa lagarna, och där kvinnorna hade medel att utkämpa en



politisk kamp när det kom till hur listorna skulle se ut, där har resultaten av lagarna blivit bäst. (TIQ 2003 s.37) Man kan se att kvinnogrupper spelar en stor roll för att kvotering ska införas men också för att implementeringen och resultatet av den ska bli bra.

Peru är ytterligare ett exempel på att kvinnogrupper spelar en viktig roll. Kvoteringen i landet kan sägas ha varit ineffektiv, en undersökning visar att det istället var den politiska mobiliseringen som följde i spåren av lagens införande, som var skälet till att representationen av kvinnor ökade. I PROMUJER<sup>4</sup>-distrikten där man förde kampanjer för att fler kvinnor skulle komma in i parlamentet, fick man i medeltal 9,31 % fler kvinnor invalda än i de distrikt där man inte förde någon kampanj. (TIQ 2003 s.44-45) Dock kan detta bero på andra faktorer än PROMUJER-kampanjen. Kanske var kvinnorepresentationen i dessa distrikt redan högre, kvinnogrupper kanske var vanligare och skälet till att PROMUJER-kampanjen fördes i dessa distrikt kan vara att klimatet för kvinnogrupper där är bättre. Det kan också vara så att PROMUJER-kampanjen faktiskt är orsaken till att antalet kvinnor ökade i parlamentet, men kvoteringen behöver inte ha varit förgäves för det. Det var först *efter* kvoterings införande som kampanjen drog igång och man kan fråga sig om den hade blivit av om det inte var för kvoterings införande.

Kvinnoorganisationer spelar alltså inte bara en viktig roll när det gäller att införa kvotering utan också när de nya lagarna sedan ska implementeras och för att lagarna ska få bra resultat. Detta gäller speciellt i länder där lagarna inte är lika stränga som i Argentina. I Bolivia och Mexiko är kvoteringslagarna inte lika stränga och det finns olika sätt för partierna att undkomma dem, bl.a. genom att man nominerar kvinnor till backupkandidater<sup>5</sup> för att uppfylla kvoten. I Mexiko stiftade man år 2000 lagar som omöjliggjorde detta kryphål. (TIQ 2003 s.126) I valet samma år valdes 16 % kvinnor in. I valet 1998 kom bara 6,3 % kvinnor in i senaten trots att man redan då hade lagstiftning om kvotering som sa att 30 % av kandidaterna skulle vara kvinnor. (TIQ 2003 s.22) Även år 2000 använde sig partierna av strategier för att kvinnorna inte skulle komma in i parlamentet, nu placerade man dem istället långt ner på listorna där de inte hade någon chans att bli valda. (TIQ 2003 s.126)

### 2.4.3 Maktelitens stöd för kvotering

Lubertino menar att utan att den verkställande makten visat sitt stöd för kvotering i Argentina så skulle inte lagen ha gått igenom. (TIQ 2003 s.34) Kvinnor från alla stora partier var för lagen om kvotering men många män tänkte rösta mot den. Det var strax innan omröstningen som Argentinas president Menem och inrikes-

---

<sup>4</sup> PROMUJER är en kvinnoorganisation som verkar för högre antal kvinnor i det peruanska parlamentet.

<sup>5</sup> Backupkandidater är kandidater som endast är valbara om någon av de ordinarie kandidaterna inte skulle kunna ställa upp i valet p.g.a. sjukdom eller annat.

minister Manzano lyckades övertala de motvilliga männen att rösta för lagen. (Craske – Molyneux 2002 s.52)

I Peru försökte politiskt aktiva kvinnor i mitten av 90-talet driva igenom ett införande av kvotering men förslagen röstades ner. Det var inte förrän president Alberto Fujimori sa att han stödde kvotering som en lag blev möjlig. Fujimoris stöd fick hans partimedlemmar att snabbt sluta motarbeta införandet av kvotering och en lag infördes 1997. Majoriteten av medlemmarna i den peruanska kongressen hade varit emot kvotering och till och med hånat idén, men när Fujimori tog initiativ till ett lagförslag om kvotering så ändrade de flesta av hans partimedlemmar åsikt och till och med applåderade presidenten. Dock fortsatte oppositionen protestera mot kvotering och flera debatter följde. (TIQ 2003 s.31) Både i Peru och Argentina var det alltså viktigt att den högsta politiska eliten tog ställning för kvotering för att en lag skulle bli möjlig.

Om länderna inte har ett placement mandate är det nödvändigt att kvinnor har lyckats ta sig in i partiets topp för att kvoteringen ska få någon verkan. Om det inte finns kvinnor i ledande positioner inom partierna så riskerar kvinnorna att hamna längst ner på vallistorna och där har de inte så stor chans att bli invalda. (TIQ 2003 s.23)

#### 2.4.4 Internationella påtryckningar

Flertalet internationella konferenser och möten hölls under 80-talet och viktiga dokument rörande kvinnors rättigheter författades ofta i anslutning till dessa. De viktigaste var FN-konferensen om kvinnor i Nairobi 1985, FN-dokumentet *Konventionen för utrotandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW)* – vilken blev vägledande för många kvinnoorganisationer och som legitimerade deras kamp – och kongressen som hölls i Stockholm 1989 av den Socialistiska Internationalen där man tog upp kvinnorepresentationen på dagordningen. Detta ledde så småningom fram till att kvinnorna i Argentina kunde kräva kvotering och också få igenom en lag om det. (TIQ 2003 s.33)

Att många länder i Latinamerika har blivit starkt påverkade av internationella rekommendationer för kvotering är mycket tydligt. Samtliga latinamerikanska länder förutom Argentina och Colombia som idag har kvotering, införde detta år 1996 eller 1997, alltså bara ett till två år efter FN-konferensen om kvinnor i Beijing. (TIQ 2003 s.21) Den konferensen handlade om diskriminering av kvinnor inom de beslutsfattande organen i samhället och hur den ska stoppas. FN-konferensen uppmanade länderna som deltog att fundera på att införa kvotering för att representationen av kvinnor och män skulle bli mer jämlik. (Craske – Molyneux 2002 s.34-35)

Innan konferensen i Beijing träffades latinamerikanska kvinnliga parlamentariker för att diskutera kvotering och hur det fungerat i Argentina. Mötet fick kvinnorna att inse att något måste göras för att kvinnor och män ska bli jämställda i politiken. Många kvinnor från Latinamerika var sedan med i Beijing vid konferensen som slutligen fick kvinnor och kvinnogrupper att sluta sig samman och arbeta för kvotering. Konferensen legitimerade också kvotering och

gjorde det mer allmänt känt. (Craske – Molyneux 2002 s.34-35) Kvinnogrupperna fick stöd från internationellt håll för sin kamp och det satte press på ledarna i länderna.

#### 2.4.5 Valsystemets utformning

I Brasilien, Ecuador, Panama och Peru har man öppna vallistor. Detta innebär att det är upp till folket som röstar att kryssa för en kandidat och därav bestämmer de också hur många kvinnor som röstas in. Men precis som politikerna själva i länder med stängda listor så föredrar de röstande att kryssa för män. (TIQ 2003 s.23) Peru motsäger till viss del detta, där är kvinnorna väldigt populära i städerna och relativt många kvinnor röstas in i parlamentet. Detta kan dock bero på att man i Peru har två preferensröster och att de kvinnliga kandidaterna har stort stöd från kvinnogrupper. (TIQ 2003 s.126-129)

Mycket tyder på att det inte är öppna eller stängda listor som avgör hur kvinnor lyckas i valen, utan något annat. Argentina och Paraguay har stängda listor och antalet kvinnor i parlamentet varierar kraftigt mellan länderna, i Argentina är 33 % av parlamentarikerna kvinnor medan det i Paraguay bara är 3 %. I länder med öppna listor varierar det också kraftigt, t.ex. är antalet kvinnor i parlamentet i Peru 22 % och i Brasilien bara 6 %. Samtliga länder har kvoterings. (TIQ 2003 s.121) 1982 gjordes en undersökning som sa att öppna vallistor är bra för kvinnor och att stängda är sämre. Dock var det de skandinaviska länderna som ingick i undersökningen, de har alla en tradition av jämlikhet och bara Finland har egentligen helt öppna vallistor. Matland säger att det viktigaste är om man kan övertyga de som röstar om att rösta på kvinnor eller övertyga partiledarna om vikten av kvinnliga kandidater på valbara platser på listorna. Detta varierar från land till land. (TIQ 2003 s.121)

I Argentina har man stängda vallistor och därför har kvinnoorganisationerna riktat in sig på att övertyga partiledningen om vikten av att kvinnor får komma in i parlamentet. Lagstiftning om kvoterings har i vissa undersökningar i Argentina visat sig vara effektivast om man har stängda listor. Dock är det under förutsättning att det också är lagstiftat om placement mandate och att partierna blir straffade om de bryter mot lagen. Har man inte placement mandate kan partierna placera kvinnorna långt ner på listorna och då blir få av dem valda. (Craske – Molyneux 2002 s.37-39) Har man öppna listor är det folket som bestämmer och i Peru har detta fungerat mycket bra, där har fler kvinnor lyckats ta sig in än i många andra länder med stängda listor (som dock inte har placement mandate) (TIQ 2003 s.120-122).

### 2.5 Kvinnor i den argentinska politiken

1993-1994 gjordes en undersökning av kvinnors och mäns intressen i det Argentinska parlamentet. (Craske – Molyneux 2002 s.45) Den gick ut på att se om

det fanns några skillnader i mäns och kvinnors intressen. Utskott och lagförslag granskades och svaret är, precis som i tidigare studier, ja.

Lagförslagen studerades under den första perioden efter att kvotering införts i parlamentet och där är inte skillnaderna så tydliga som i utskotten. På två områden kunde man se en betydande skillnad mellan kvinnor och män, där kvinnor prioriterade området i högre grad än män. Dessa var *kvinnors rättigheter* samt *barn och familj*. En tredjedel av kvinnorna i parlamentet lade över en tredjedel av sina förslag inom policyområdet kvinnors rättigheter medan 11 % av kvinnorna lade över en tredjedel av sina förslag inom området barn och familjer. Det verkar alltså som om de kvinnor som lägger förslag om kvinnors rättigheter är mycket aktiva och satsar på det området. Det är bara 9 % kvinnor som lägger förslag om kvinnors rättigheter som inte lägger mer än en tredjedel av sina förslag inom det området. Samma siffra för området barn och familj är 28 %, vilket är mer än tre gånger fler. Samtidigt kan man i denna studie se att 58 % av kvinnorna i parlamentet inte lade fram några förslag alls gällande kvinnors rättigheter och 61 % hade heller inga lagförslag angående barn och familj. Alltså är det en majoritet av parlamentskvinnorna som inte tar upp genusrelaterade frågor, men samtidigt en så pass stor andel, 42 %, som lägger minst ett förslag om kvinnors rättigheter, att man kan dra slutsatsen att det ökade antalet kvinnor lett till ökad fokus på genusrelaterade frågor. (Craske – Molyneux 2002 s.44-48)

När det gäller utskotten har man tittat på i vilka utskott det finns en överrepresentation av det ena könet och 1997 var kvinnor överrepresenterade i utskott med följande ansvarsområden: kultur, missbruksfrågor, utbildning, äldreomsorg, familje- kvinno- och minoritetsfrågor, mänskliga rättigheter samt offentlig sjukvård och socialt arbete. Män är överrepresenterade i traditionellt tunga utskott som budget, ekonomi, finansfrågor, utrikespolitik, industri och försvar. Inom liknande områden som energi och bränsle, regional ekonomisk utveckling, vetenskap och teknologi och handel, som dock inte anses vara lika prestigefyllda, är representationen av män och kvinnor lika. Medan sport och turism har fått varsitt eget utskott så har familj, kvinnor och minoriteter slagits ihop till en grupp. Man har också t.ex. ett utskott för industri men där ingår inte gruvdrift för detta område har ett eget utskott. Det är partiledningen som tilldelar parlamentarikerna poster i utskotten, men det görs efter önskemål från ledamöterna själva. (Craske – Molyneux 2002 s. 46)

Det är dock skillnad mellan att sitta i utskott och presentera förslag som kan förbättra kvinnors situation och att faktiskt sedan lagstifta om dessa reformer. Frågan är om de förslag som lagts gått igenom, om kvoteringen, kvinnornas ökade antal och männens minskade antal gjort någon skillnad. Det verkar inte så. Den studie vi tittat på jämför de genusrelaterade lagar som stiftats i Argentina under 1990-talet med de lagar som tillkommit i andra latinamerikanska länder där kvotering ännu inte införts och där antalet kvinnliga parlamentsledamöter följaktligen var mindre. Det visar sig då att det inte existerar några större skillnader mellan länderna, som exempel kan nämnas att det argentinska underhuset 1994 godkände lagstiftning om våld mot kvinnor, liknande lagstiftning infördes i Chile samma år och i Colombia 1996. Inget av dessa båda länder hade vid detta tillfälle infört kvotering i parlamenten. Istället, menar Htun & Jones (i

Craske – Molyneux 2002 s.48-50), handlar det om lyckade samarbeten och allianser kvinnor emellan. Det är när kvinnornas nätverkande fungerat som de fått igenom sina lagförslag, det beror alltså inte främst på antalet kvinnor.

Det finns dock flera faktorer som försvårar kvinnornas nätverkande och sammanhållning, det handlar om det faktum att genusrelaterade frågor inte hamnar högst på dagordningen hos kvinnorna, att man är mer lojal med partiet än med genusfrågor och att kvinnorna har olika intressen och åsikter om vart jämställdheten ska leda. När det gäller prioriteringen av genusrelaterade frågor så hamnar dessa oftast på andra plats efter någon annan fråga, få kvinnor använder frågor om våld i hemmet, barnomsorg eller jämställdhet i sina kampanjer. Ofta möts man av ett motstånd, både från politiker och väljare, mot en explicit ”kvinnoagenda” och en kvinnlig parlamentariker menar att man för att bli tagen på allvar som politiker, inte kan prata om genusrelaterade frågor. (Craske – Molyneux 2002 s.48-49) Överhuvudtaget är det svårt att som politiker öppet kalla sig för feminist i Latinamerika, feminism förknippas med ett förnekande av könsskillnader och kvinnlighet och få politiker vågar kalla sig feminist av rädsla att förlora väljarstöd. Som feminist anses det också vara omöjligt att avancera till maktpositioner inom partier som är mansdominerade. Detta innebär dock inte att kvinnorna undviker feministiska frågor, det handlar bara om att föra fram dem med list, under annan flagg. (Craske – Molyneux 2002 s.49-50)

Det andra problemet, partiloyaliteten, handlar om att denna är så stark att den försvagar eventuella allianser, till och med mellan kvinnor inom samma parti. Det enda tillfälle då genusrelaterade policyförändringar kommit till stånd är då de följer partilinjen, en mexikansk studie visar att när det gäller frågor som t.ex. abort och kvotering som många män är negativa till, försvagas de kvinnliga nätverken och förslag som lagts går inte igenom.

Frågan om kvinnornas olika intressen handlar om ideologiska skillnader. Även om jämställdhet kan vara ett gemensamt mål för de kvinnliga parlamentarikerna så lägger de olika innebörd i målet och vill dessutom se olika medel för att uppnå dessa mål. Därför finns det bara vissa frågor man kan förena sig kring, t.ex. våld i hemmet, medan frågor om sexuell hälsa och reproduktion orsakar stora meningsskiljaktigheter kvinnor emellan. (Craske – Molyneux 2002 s.49)

## 3 Analys: Lyckad kvotering i Argentina?

### 3.1 Männens motstånd

Som vi visat har kvinnorna i Latinamerika stött på motstånd i sina försök att komma in i parlamentet. Det har handlat om rena lagbrott från de politiska partierna för att slippa nominera kvinnor, och i de stater där lagstiftningen inte är tillräckligt hård hjälper inte kvoteringen in kvinnorna i parlamentet. Starkt motstånd har även afrikanska kvinnliga politiker vittnat om och Maud Eduards har skrivit om de problem som kvinnor i Sverige stött på i sin politiska verksamhet. Vi anser att detta utgör belegg för vår ståndpunkt att det finns ett strukturellt problem som försvårar kvinnors politiska verksamhet. Det kan ta sig olika uttryck i olika kontexter och vara mer eller mindre uppenbart, men det grundläggande faktumet finns ändå där: män som grupp är överordnade kvinnor som grupp. Detta visas i att männen har makten och möjligheten att försvåra för kvinnorna, det är kvinnorna som försöker ta sig in på männens domän. Detta problem är alltså inte unikt vare sig för Sverige eller för Argentina. Därför tror vi också att fenomenet med organiserade kvinnors ökade handlingsutrymme även *det* går att se i olika politiska och kulturella kontexter.

Både i Argentina och i Peru var det nödvändigt att presidenterna visade sitt stöd för kvotering för att många av de manliga parlamentarikerna skulle rösta för förslaget. Man kan fundera på hur stort stödet egentligen är för kvotering bland de manliga parlamentarikerna och om det kan vara så att motståndet nu bara har bytt skepnad. Vi undrar också hur parlamentarikerna bemötte de kvinnor som kommit in genom kvotering, och som dessutom kanske fått en gammal manlig partikompis avsatt? Internationella påtryckningar spelade ju också en roll i införandet av kvotering, precis som trycket från inhemska kvinnogrupper. Även här dyker tvivel upp om regeringarnas och parlamentarikernas egentliga stöd för kvoteringslagstiftning. Speciellt med tanke på att valsystemet i många av de latinamerikanska länderna inte anpassades så att kvoteringen skulle fungera i praktiken. Det faktum att det krävs kvinnor i partitopparna för att kvinnor ska placeras högt på vallistorna (om det inte finns ett placement mandate), talar också för att männen försöker hålla kvinnorna utanför parlamentet.

Trots att partierna hade brutit mot en lag var det alltså ovanligt att partierna blev dömda för detta och om det beror på ett dåligt rättsväsende som inte fungerar, domare som ogillade kvotering eller kryphål i lagarna som gjorde att

partierna kunde vinna eller i alla fall inte förlora rättsmålen, vet vi inte, men vi kan konstatera att det ingår i det motstånd som kvinnorna mött (och möter) under hela jämställdhetsprocessen.

Ett exempel på motstånd som inte är så tydligt utan mer strukturellt är det argentinska parlamentets utskott och dess ansvarsområden. Där kan man tydligt se vilka områden som prioriteras i uppdelningen av sport och turism i två olika utskott och sammanslagningen av kvinnor, familj och minoriteter i ett enda. När man slår ihop kvinnofrågor med familjefrågor och minoriteter så kan utskottsmedlemmarna inte ägna lika mycket tid åt kvinnofrågor som de skulle om kvinnofrågor hade en egen kommitté. Detta är ytterligare ett sätt att hindra parlamentariker från att kunna jobba med kvinnofrågor på ett mer effektivt sätt och därmed blir det också färre förbättringar av kvinnors rättigheter. Parlamentarikerna ska ju tilldelas utskottsplatser efter egna önskemål, men med tanke på att 39 % av de kvinnliga parlamentarikerna inte lagt någon motion inom varken området kvinnors rättigheter eller området barn och familj, så kan man undra om inte männens överrepresentation inom tunga utskott som budget, ekonomi och utrikespolitik mer speglar männens vilja än kvinnornas.

Vi anser att det material vi presenterat motbevisar påståendena om att det är kvinnor som brister i utbildning, vilja och aktivitet och att detta skulle vara förklaringen till kvinnornas frånvaro i politiken. Att de inte skulle vara aktiva på gräsrotsnivå kan vi ju direkt avfärda med tanke på de argentinska kvinnornas aktiva roll vid införandet av kvoteringen men också under militärdiktaturen. Följaktligen är problemet med få kvinnor i politiken inte något som kvinnorna själva är ansvariga för, problemet ligger istället i de strukturer som skapats under den långa tid av total manlig dominans i politiken.

## 3.2 Kvinnors intressen?

Wängneruds resultat från studien om kvinnor i den svenska riksdagen går att applicera på det vi läst om Argentina. Både i Sverige och Argentina är det tydligt att det är kvinnor som för fram frågorna om kvinnors rättigheter och jämställdhet. Precis som tidigare studier visat kan man se att det också i Argentina är en minoritet av kvinnorna som överhuvudtaget engagerar sig i frågor om kvinnors rättigheter. Det är dock en betydande minoritet, vilket innebär att kvinnornas närvaro är betydelsefull, om inte avgörande, för att jämställdhetsfrågor ska komma upp på agendan.

Det blir uppenbart att Wängnerud har rätt när det gäller att dessa ämnen mer eller mindre ignoreras om inte kvinnor har inflytande över lagstiftningsprocessen.

### 3.3 Kvinnors organisering – nyckeln till framgång?

Som vi tidigare nämnt är det vanligt att ansvaret för kvinnornas tillkortakommanden i politiken läggs enbart på kvinnorna. I en del av den litteratur vi använt finns ett sådant mönster, bland annat lyfts det fram att kvinnor inte prioriterar genusrelaterade frågor och att de inte bildar allianser ens inom sina egna partier. Detta är att förenkla problemet och blunda för det faktum att det finns en annan grupp i politiken, nämligen gruppen män. De teorier vi lyft fram om kvinnors organisering är värda att ta upp i anknytning till detta. Vi menar med hjälp av Maud Eduards att män som politisk kategori ofta förhindrar kvinnors enda möjlighet till större politiskt handlingsutrymme, deras organisering. Problemet består kanske inte enbart i kvinnornas agerande eller brist på agerande utan även att de försöker verka i en politisk struktur uppbyggd av män där handlingar som faller utanför det gängse beteendet anses odemokratiska. Detta var kvinnonätverket på Gotland ett exempel på, och om vi utgår från samma princip i den argentinska kontexten kan vi anta att det är lika svårt att bygga nätverk där. Svårigheten att skapa allianser beror kanske mer på männen än på kvinnorna, på ett motstånd som inte är lika uppenbart som allt det andra vi berättat om utan mer subtilt men samtidigt bergfast förankrat i sättet att arbeta.

Eduards skriver om att det inte främst varit ämnena som kvinnonätverken tagit upp som varit ett problem för männen, utan nätverken i sig själva. Detta är inte lika tydligt i det vi läst om Latinamerika. Undersökningen från Mexiko visar att ju känsligare ämnena är för de manliga politikerna, desto större risk är det att nätverken misslyckas med att få igenom sina förslag. Här kan man tänka sig att detta beror på att jämställdheten är så pass mycket mer inarbetad i Sverige. Det kan anses politiskt inkorrekt och kvinnofientligt att gå emot genusrelaterade förslag i Sverige, medan en fråga som t.ex. rätten till abort fortfarande är så laddad i Latinamerika att det inte är några problem att öppet motarbeta den. Samtidigt är motståndet mot kvinnor i politiken fortfarande betydligt större i Latinamerika än i Sverige och kanske är det så illa att kvinnornas ökade närvaro och nätverkande i det argentinska parlamentet inte betyder ett dugg när det kommer till att få igenom förslag som inte är populära hos männen.

En mekanism som dock verkar vara mer eller mindre universell är heteronormativiteten, inställningen att män och kvinnor kompletterar varandra och ska leva i harmoni tillsammans. Det syntes i Eduards svenska undersökning och det är alldeles uppenbart i den katolska synen på kärnfamiljen och machismoidealet att kvinnan ska hålla sig hemma. Självklart stör det då när kvinnor går samman utan män och, ännu värre, kräver speciella rättigheter och förmåner för kvinnor.

Betydelsen av kvinnors organisering är uppenbar i många fall i Argentina och Latinamerika. Först för att få igenom lagar om kvoteringen och sedan för att implementeringen ska lyckas. Vi tror därmed att det är viktigt att kvinnor organiserar sig inom parlamentet men också utanför i olika konstellationer som sedan kan stötta de kvinnliga parlamentarikerna och skapa opinion.



### 3.4 Lyckad kvotering?

Flera faktorer pekar på att kvotering i sig inte ger kvinnorna mer politiskt inflytande. Detta har bl.a. syns i svårigheterna att få igenom genusrelaterade lagar. Det som krävs förutom att kvinnorna kommer in i parlamentet är också att de kan organisera sig, både inom partierna men också över partigränserna för att få igenom sina lagförslag. Även detta har dock visat sig svårt då många män sätter upp stort motstånd mot att kvinnor organiserar sig, särskilt över partigränserna. Kvinnorna i parlamentet befinner sig på en traditionellt manlig arena där det fortfarande är männen som sätter normer för hur arbetet ska se ut. Vi menar därför att kvotering i sig inte direkt bidrar till ökat inflytande för kvinnorna, det som behövs är samarbete från männens sida och det är de som har makten att styra detta samarbete.

Även om vi här kunnat konstatera att det inte är kvinnornas antal i parlamentet som är det viktigaste för att öka deras inflytande, utan att det istället är organiseringen kvinnor emellan som är avgörande, så menar vi att kvotering inte är verkningslöst. Istället fyller kvoteringen och kvinnors närvaro viktiga funktioner. Framförallt gäller det att föra upp ämnen på dagordningen som tidigare hållits utanför politiken men som är viktiga om man vill skapa ett jämställt samhälle. Det kan vara frågor om kvinnomisshandel och abort som inte diskuterats i politiska sammanhang på samma sätt tidigare. För även om inte förslagen leder till beslut så har man åtminstone politiserat ämnena, vilket är värdefullt. En annan viktig anledning till att införa kvotering, speciellt i länder där många kvinnor fortfarande är hemarbetande, är att synliggöra kvinnorna och visa att de har samma kompetens som män att verka inom politiken. Det handlar alltså om det symboliska värdet av kvotering.

Dessutom tror vi att kvotering kan vara ett sätt att börja bryta ner de strukturer som idag hindrar kvinnor från att utöva sina politiska rättigheter. Även om kvinnorna idag inte har möjlighet att påverka politiken i så hög grad som de borde, så kan kvoteringen leda till att kvinnor får det lättare i framtiden.

### 3.5 Kvotering i Latinamerika

Vi har i uppsatsen utgått från ett jämställdhetsideal som till stora delar uppkommit i en västerländsk kontext. Det är inte säkert att exakt samma typ av jämställdhet, lagstiftning och reformer är möjliga eller ens önskvärda i andra delar av världen. Samtidigt menar vi att rätten, och då inte bara den officiella, att fullt ut delta i det politiska livet är så grundläggande för en demokrati att frågan om hur kvinnor ska komma in i parlamenten är viktig över hela världen.

I Latinamerika finns faktorer som vi tror kan förstärka de strukturer som hindrar kvinnorna från att ta sig in i parlamentet. Vi tänker då på machismokulturen och den katolska kyrkans stora inflytande över staten. Machismokulturen

innebär att de traditionellt kvinnliga och manliga rollerna bevaras, machismo-idealet säger ju att mannen ska vara försörjaren och att kvinnan ska sköta hem och barn. Att detta ideal är fortfarande rådande syns i den undersökning vi redovisat där 18 respektive 14 % av männen och kvinnorna i Argentina anser att "en kvinnas plats är i hemmet". Av detta drar vi slutsatsen att kvinnan inte heller ska ha någon aktiv roll i politiken. Idealet av kvinnan som moder stöds även av den katolska kyrkan som har mycket starkt inflytande över staten och därav över den politik som bedrivs. Detta ideal som genomsyrar hela Latinamerika får naturligtvis konsekvenser för kvinnors politiska möjligheter, som vi visat i vår uppsats möter politiskt aktiva kvinnor starkt motstånd.

Med tanke på de ideal som fortfarande är så starka i Latinamerika anser vi att en åtgärd som kvotering kan behövas där mer än i många andra stater. För att verkligen sätta igång jämställdhetsarbetet behöver dessa stater en ordentlig skjuts framåt och vi menar att kvotering utgör en sådan. I Skandinavien har kvinnor blivit jämställda männen genom en 80 år lång process där lagar ändrats allt eftersom till jämställdhetens fördel. Kvinnorna i Latinamerika/Tredje världen kan inte vänta i 80 år på att bli fullvärdiga medborgare även i praktiken och därför är kvotering ett första viktigt steg i riktning mot detta.

### 3.6 Slutdiskussion

Om det finns strukturella barriärer som hindrar kvinnor från att ta sig in i parlamentet, varför skulle då dessa hinder försvinna när kvinnorna väl tagit sig in i parlamentet genom kvotering? Samhället har inte förändrats, det är bara en lag som förändrats och gjort fler kvinnors inträde i politiken möjlig. Därför kan man inte säga att kvinnorna är politiskt jämställda med männen bara för att de har t.ex. 40-50 % av platserna i parlamentet. De strukturella hindren finns fortfarande kvar och är särskilt påtagliga i ett till vissa delar traditionellt samhälle som Argentina och andra länder i tredje världen. Ansvar för bevarandet av dessa strukturer ligger både på männen och på kvinnorna. Kvinnor diskriminerar också kvinnor ibland, och att 14 % av kvinnorna anser att kvinnans plats är i hemmet är bara ett exempel på hur strukturerna också upprätthålls av kvinnor.

Vårt försök att förklara kvinnornas fortsatta underordning med hjälp av teorier om kvinnors organisering är just ett försök. Självklart finns ett stort antal andra förklaringsmodeller vi kunde ha använt oss av, men vi ville med vår uppsats försöka komma ifrån tendenserna att enbart lägga ansvaret på kvinnor och deras agerande.

Vi är medvetna om att det inte går att utifrån en såhär liten studie generalisera några resultat, speciellt inte till andra områden än politiken. Det är mycket som saknas för att överhuvudtaget våga sig på ett försök att generalisera, bland annat hade vi behövt fler fall samt betydligt fler källor och då framförallt primärkällor.

Det faktum att vi använt oss av studier från afrikanska länder i vårt försök att belägga Eduards teorier kan ses som ett problem. Kvinnor är ju förtryckta över hela världen, men förtrycket kan se olika ut och även i politiska sammanhang kan

de stöta på olika typer av problem. Att vi ändå valt att ta med dessa studier beror på att vi velat visa det motstånd som kvinnor möter världen över och därmed att Argentina inte är unikt med sina problem.

Kvotering infördes för tretton år sedan i Argentina, och några av de undersökningar vi använt oss av gjordes bara några år senare. Detta kan vara för kort tid för att parlamentarikernas sätt att arbeta och framför allt männens och kvinnornas sätt att bilda nätverk och samarbeta med sina kollegor ska hinna ändras. Dessutom infördes kvotering i överhuset, där lagarna också måste godkännas, först 2001. Detta kan också vara en förklaring till varför kvinnorna inte fått igenom så många genusrelaterade lagar. Därför kan det vara så att det tar ytterligare några eller många år innan kvinnorna lyckas påverka politiken på ett kraftfullare sätt, speciellt vad gäller kvinnofrågor. En undersökning som görs idag eller om bara några år kanske får helt andra resultat än de undersökningarna vi använt oss av. Även om vi tror att männens motstånd inte är så mycket en tidsfråga som en fråga om strukturer, så är det viktigt att ha tidsfaktorn i åtanke. Naturligtvis borde det vara lättare för kvinnorna att idag, flera år senare, att bilda nätverk med sina kvinnliga parlamentskollegor.

En annan förklaring till kvinnornas problem i parlamentet kan vara den stigmatisering de riskerar att råka ut för. Vi har bara hittat exempel på detta från Uganda, men tror att det skulle kunna förekomma även i andra delar av världen. Inkvoterade kvinnor stöter kanske på mer motstånd än de skulle ha gjort om de tagit sig in på ”vanligt” sätt just för att männen är emot kvotering som princip. Frågan är varför de i så fall är emot kvoteringen, är det för att de är emot det faktum att kvinnor ersätter dem själva eller deras gamla kollegor? Eller har det att göra med demokratiska principer? Oavsett parlamentarikernas skäl kan man tycka att det är odemokratiskt att motarbeta en lag som stiftats på ett demokratiskt sätt.

Vi har ju också talat om kvinnors intressen av just genusrelaterade frågor, en orsak till att fler lagar inte stiftats på området kan vara att de kvinnor som är uttalade feminister inte placerats på partiernas listor inför valen. Partierna kanske nominerar kvinnor som inte är så radikala och därmed inte går emot partiernas traditionella kvinnopolitik.

Även om vi alltså inte gör några försök till generalisering, menar vi att vår uppsats och de undersökningar vi redovisat förtydligar att man när det gäller jämställdhet inte helt kan sätta sin tilltro till siffror. Om man t.ex. undersöker jämställdheten inom ett område i samhället, ska man vara medveten om vikten av att använda sig av kvalitativa metoder för att få en riktig bild av jämställdhetssituationen. Det vi visat på är alltså att diskriminering av kvinnor kan fortsätta även när de nått maktpositioner och att detta bör undersökas innan man uttalar sig om jämställdheten.

## 3.7 Resultat

För att besvara vår frågeställning Varför står kvinnornas inflytande över politiken inte i proportion till deras antal i det argentinska parlamentet? Sammanfattar vi här vår analys.

Det vi i vår uppsats kommit fram till är att kvinnors inflytande i parlamentet inte enbart har med deras antal att göra utan istället beror på andra faktorer. Det främsta skälet till kvinnors ökade inflytande i parlamentet är deras organisering. Svaret på vår frågeställning går att finna i de problem kvinnor möter när de försöker organisera sig. Problemen består i männens motstånd och de strukturer som skapats under lång tid i en mansdominerad politisk värld.

# Litteratur

## Böcker och artiklar

- Craske, Nikki – Molyneux, Maxime, 2002. *Gender and the Politics of Rights and Democracy in Latin America*. New York: Palgrave.
- Dore, Elizabeth, 1997. *Gender politics in Latin America*. New York: Monthly Review Press.
- Eduards, Maud, 2002. *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber.
- Gemzöe, Lena, 2003. *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag.
- Hydén, Göran, 1998. *Demokratisering i tredje världen*. Lund: Studentlitteratur
- “The Implementation of Quotas: Latin American Experience” *Quota workshop Report Series* No.2. 2003 Stockholm. International IDEA.
- Jones, Mark P, 1998. “Gender Quotas, Electoral Laws and the Election of Women. Lessons From the Argentine Provinces.” *Comparative Political Studies*, vol 31, No 1, s. 3-21.
- Longwe, Sara Hlupekile, 2000. ”Towards realistic strategies for women’s political empowerment in Africa”. *Gender and Development*, vol 8, No 3, s. 24-30.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Mayo, Yolando Quinone - Resnick, Rosa Perla, 1996. “The Impact of Machismo on Hispanic Women ”. *Affilia: Journal of Women & Social Work*, vol 11, No 3, s. 257-278.
- Noonan, Rita K, 1995. “Women against the State: Political Opportunities and Collective Action Frames in Chile’s Transition to Democracy”. *Sociological Forum*, vol 10, No 1, s.81-111.
- Peters, Julie - Wolper, Andrea, 1995. *Women’s rights, human rights*. London: Routledge.
- Seager, Joni, 2003. *The penguin atlas of Women in the World*. Middlesex: Penguin.
- Tamale, Sylvia, 2000. “‘Point of order, Mr Speaker’: African women claiming their space in parliament”. *Gender and Development*, Vol.8, No.3, November 2000.
- Waylen, Georgina, 1996. *Gender in third world politics*. Buckingham: Open University Press.
- Wängnerud, Lena, 2000. “Testing the politics of presence: Women’s Representation in the Swedish Riksdag”. *Scandinavian Political Studies*, vol.23– No.1, s.67-91.

## Internetkällor

Internet 1: <http://www.manskligarattigheter.gov.se/> 2004-12-01

Internet 2: "Machismo in Latin America" [http://www.zonalatina.com /Zldata77.htm](http://www.zonalatina.com/Zldata77.htm) 2004-11-22

Internet 3: Franco, Jean, 1996. "The Gender Wars" <http://www.hartford-hwp.com/archives/42a/038.html> 2004-12-08

Internet 4: Nationalencyklopedin [www.ne.se](http://www.ne.se) 2004-12-06

Internet 5: CIA World Factbook <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ar.html#Govt> 2004-12-06

Internet 6: Open site: The open encyclopedia project  
[http://open-site.org/Regional/South America/Argentina/Government\\_and Politics/](http://open-site.org/Regional/South America/Argentina/Government_and Politics/)  
2004-12-06

Internet 7: The free dictionary.com  
<http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Politicsprocent20ofprocent20Argentina>  
2004-12-06